

Одговори на новинарски прашања

Конференција за печатот за макроекономските проекции ноември 2021 година

Наташа Мерсовска (Сител ТВ): Го слушнавме оптимистичкото сценарио, што доколку цените на енергенсите и на храната на светските берзи растат, во кој случај, значи, ме интересира дали имате песимистичко сценарио и колку би се движела инфлацијата и колку би изнесувал растот тогаш?

Гувернерката Ангеловска-Бежоска: Благодарам Наташа за прашањето. Во рамките на презентацијата за БДП, јас споменав дека имаме направено и алтернативно сценарио коешто всушност значи послабо закрепнување на глобалната побарувачка, на глобалната економија. Ние сме мала и отворена економија и за нас од пресудно значење е во суштина како ќе закрепнува глобалната економија. Енергетската криза всушност е ризик и за закрепнувањето на глобалната економија. Оттаму со претпоставките коишто ние ги даваме дека всушност глобалната економија ќе забавува побавно, значи некаде околу 1,5% во просек понизок раст од тоа што се очекува сега според Меѓународниот монетарен фонд, се очекува дека растот ќе биде понизок за околу 1,25 п.п. од основното, базичното сценарио, а во таква ситуација бидејќи побарувачката во глобални рамки значително ќе се намали тоа ќе значи надолни притисоци врз цените. Макроекономскиот модел во таква ситуација дава и пониска инфлација за околу 0,7%. Се разбира ова е едно макроекономско сценарио коешто ги зема предвид најновите оценки и очекувања на меѓународните финансиски институции. Меѓутоа како што споменав, будно ги следиме состојбите, што се случува особено во енергетскиот сектор, но не само во енергетскиот сектор и кај глобалниот раст на цените на храната, бидејќи ако се погледне потрошувачката кошничка кај нас, тие имаат најголема улога, на храната и на енергијата отпаѓа околу 50 проценти од вкупната потрошувачка кошница. Така што, будното следење е навистина неопходно во овој период. Иако засега не се очекуваат поизразени шокови, се очекува дека инфлацијата ќе остане во умерени рамки.

Андреа Чобанова (Алсат): И самите во делот на излагањето околу новите макроекономски движења ја споменавте енергетската криза и сега ја споменуваме, знаеме дека таа е непредвидлива и секако не се ни знае како ние како држава ќе се справиме со неа меѓутоа и како таа ќе влијае до крајот на оваа година. Дали може да се очекува, односно кои се очекувањата во тој дел, дали може оваа енергетска криза во зависност од тоа ако имаме раст на цените на енергијата да влијае врз останатите фактори, земајќи ја предвид и личната потрошувачка за до крајот на оваа година, ако веќе знаеме како што се најавува дека од следната година можно е да имаме и повисока цена на електричната

енергија? Значи колку оваа енергетска криза ако имате земено во проекцииве би можела да влијае до крајот на оваа година негативно врз овие очекувања?

Гувернерката Ангеловска-Бежоска: Добро, благодарам Андреа. Секако ова се многу релевантни прашања коишто сите ги поставувате и сите нормално обрнуваме внимание на овие ризици. За енергетската криза, тоа што можам да кажам е дека таа е глобален феномен. Ако се погледнат меѓународните пазари, може да се види дека во текот на пандемијата во 2020 година, цените на сите енергенси значително паднаа – двоцифрени стапки на пад имаа и нафтата, гасот и електричната енергија. Наспроти тоа оваа година, веќе се забележува забрзан раст на сите овие енергенси кои всушност паѓаа во претходниот период. Важно е сега и кои се причините за тоа. Од тоа што можеме да го анализираме и од анализите на меѓународните финансиски институции, јасно е дека овој феномен е комплексен, одразува повеќе фактори, економски, но и нееекономски, меѓутоа сега за сега меѓународните финансиски институции очекуваат дека сепак наредната година ќе има стабилизирање во енергетскиот сектор. Се очекуваат стабилни цени, на некои енергенси мал пад, кај некои енергенси мал раст, меѓутоа далеку од растот што ние го видовме оваа година. Се разбира доколку има пролонгирани ефекти, тие можат негативно да се одразат врз повеќе сегменти во нашата економија. Ја споменавте и вие инфлацијата, повисоки притисоци може да се одразат и врз трговското салдо. Јас веќе споменав всушност дека ние оваа година правиме умерена нагорна корекција на трговскиот дефицит. Нагорна, мислам на влошување на трговското салдо и токму една од причините се повисоките цени на енергенсите. Но, ќе повторам, сега за сега сите проекции на релевантните меѓународни финансиски институции се стабилизирање на енергетскиот сектор за наредната година.

Горан Теменугов (Алсат): Споменавте дека во 2022 г. ќе се вратиме во суштина на перформансите во 2019 година. БДП тогаш ќе се изедначи со 2019 г. во суштина овие 2 години ќе си останеме во минус. Добро разбрав, мислам тоа е поентата на тоа што го кажавте. Споменавте во развиените земји 2,8 отсто ќе има инфлација, знаеме дека ние имаме голем буџетски дефицит и во услови кога дефицитот го финансираме не со раст, бидејќи гледаме дека не оди баш најдобро во овие моменти, а ќе видиме како ќе оди и со забрзаниот економски раст, ќе го финансираме повторно со задолжувања. Дали очекувате да поскапат парите на светските, кај што се позајмуваат? Значи дали ќе поскапат заради инфлацијата што е кај развиените земји. Тоа значи, ако 2,8 е инфлацијата, дали може да очекуваме каматни стапки за рефинансирање на нашиот долг да бидат 4-5%, што е генерално над нашиот економски раст во наредниов период.

Гувернерката Ангеловска-Бежоска: Благодарам Горан за прашањето. Да, добро сте разбрале. Впрочем ние за нашата економија предвидуваме побавно закрепнување, значи сепак 3,9% би рекле дека е солиден раст, но раст којшто не нè враќа на преткризното ниво оваа година, туку наредната година кога очекуваме да го достигнеме преткризното ниво и да го надминеме. Дали можат да поскапат изворите на финансирање по коишто се финансираат сите економии, вклучително и нашата економија, посочив кога зборував за претпоставките на

Меѓународниот монетарен фонд. Кои се неговите претпоставки за овој глобален раст којшто го очекува – околу 6% оваа година? Една од клучните претпоставки беше задржување на повољните услови на меѓународните финансиски пазари. Значи, засега меѓународните институции не предвидуваат некое позначително затегнување на условите на меѓународните пазари, но секако тоа е ризик којшто мора внимателно да се следи. До затегнување на меѓународните финансиски пазари вообичаено доаѓа кога реагираат централните банки на најразвиените економии, бидејќи тие во суштина се тие коишто влијаат со обемот на ликвидност којшто го внесуваат во глобални рамки на самите пазари на цената на финансирање. Ако ги погледнеме последните очекувања на пр. на Европската централна банка и на ФЕД (централната банка на Соединетите Американски Држави), коишто имаа состаноци на коишто ја разгледуваа поставеноста на монетарната политика. Едната централна банка на почетокот на овој месец, другата централна банка на крајот на октомври имаше состанок, во основа нивниот наратив и комуникација е дека и покрај зголемените инфлациски притисоци коишто се присутни кај сите, вклучително и кај нив, тие на инфлациските притисоци засега гледаат како на привремен феномен и нема да реагираат со монетарната политика или нема нагло да реагираат со монетарната политика. Тоа што го најавија и двете централни банки е всушност дека износот на ликвидност којшто го внесуваат во континуитет веќе подолг временски период, ќе продолжат да го внесуваат и натаму, но малку поумерено. Тоа е всушност нивната првична реакција на овие инфлациски движења. Значи треба да се следат, за нас значајно е секако што се случува на меѓународните финансиски пазари бидејќи ние, покрај тоа што имаме висок степен на трговска интеграција на нашата економија со остатокот од светот, имаме и висок степен на финансиска интеграција. Значи, зависиме од финансиските текови на меѓународните пазари.

Сузана Фиданска (МТВ): Каква е состојбата со дознаките од странство е едното прашање, а другото е со приливот на странски инвестиции. Дали се очекува годинава да има некакво подобрување во однос на претходната година кога навистина имаше ниво на пад?

Гувернерката Ангеловска-Бежоска: Благодарам, Сузе. Приватните трансфери беа еден од клучните канали каде што го почувствувавме негативниот ефект од пандемијата, тие забележаа голем пад од околу 26% минатата година. Меѓутоа оваа година состојбите значително се подобруваат. Во првите девет месеци имаме раст од околу 48% на годишна основа, така што ние во оваа насока и правиме умерена нагорна корекција на нашите очекувања за целата година. Значи, има позитивно закрепнување. Ако тоа беше ставка којашто имаше прилично негативно влијание минатата година, во однос на приливите во нашата економија, сега тоа е во обратна насока, ставка којашто позитивно влијае на вкупните приливи во нашата економија.

Во однос на странските директни инвестиции, состојбата е исто така подобра во однос на минатата година. Минатата година, во првата половина од годината имавме странски директни инвестиции од околу 130 милиони евра. Оваа година за истиот период имаме странски директни инвестиции од околу 190 милиони

евра, што значи за 60-ина милиони поповолни движења, коишто секако се одраз на поповолните глобални движења и поволните финансиски пазари и перцепциите на инвеститорите на овие пазари.

Александра Спасовска (ТВ24): Дали ќе може да ни кажете колкави се државните резерви и дали може да се гарантира стабилност на денарот?

Гувернерката Ангеловска-Бежоска: Добро, благодарам на прашањето. Износот на девизни резерви согласно со последните расположливи податоци изнесува 3,6 милијарди евра. Ова всушност значи одржување на историски високо ниво на девизните резерви. Во споредба, само за илустрација во 2008 година девизните резерви изнесуваа 1,5 милијарди евра, значи повеќе од двојно ниво на девизни резерви. И силината на девизните резерви не се гледа само преку номиналниот износ на девизните резерви, туку сличен заклучок има и ако се гледаат останатите релативни индикатори според коишто се мери адекватноста на девизните резерви. Тоа всушност значи дека девизните резерви обезбедуваат висока ниво на заштита на стабилноста на девизниот курс, коешто веќе е присутно со години наназад. Дополнителна алатка којашто ја имаме на располагање, мислам дека сте веќе информирани, минатата година обезбедивме и репо-линија од Европската централна банка. За првпат во нашата историја добивме пристап до девизна ликвидност до Европската централна банка. Овие средства ни се ставени на располагање доколку имаме потреба. Ние досега ги немаме искористено овие средства, затоа што имаме доволно девизни резерви и не сме имале потреба, но доколку има потреба, може да се користат. Сето ова е како потврда на стабилноста на девизниот курс на домашната валута.

Александра Филиповска (Телма ТВ): Гувернерке кажавте 3,1 корекција, нагорна корекција на инфлацијата. Статистика вчера излезе со последен податок 4,1 за октомври, ама мислам дека е и 4 вкупно за десетте месеци, што е многу повисоко од вашите проекции. Дали очекувате последниве 2 месеци да се стабилизираат цените на пазарот? Значи како ги правевте проекциите? Дали очекувате стабилизација и последните 2 месеца да дојдеме до 3,1%, зашто сите очекувања се и до крајот на годината дека тие ќе растат, а и по Нова година? И со кои мерки, доколку енергетската криза ескалира, а сме во моментов и во политичка криза, што може страшно да се одрази на економијата, кои се мерките коишто Народната банка може да ги преземе за да останеме стабилни?

Гувернерката Ангеловска-Бежоска: Податоците коишто ги објави Државниот завод за статистика упатуваат дека просечната стапка на инфлација за десетте месеци од оваа година е 2,9%. Нашата проекција за оваа година е просечна инфлација за 3,1%. Што упатува дека главно овие остварувања, најнови, коишто беа објавени, вчера мислам дека беа објавени, а веќе нашите проекции беа претходно финализирани, се во согласност со нашите очекувања. Генерално, за наредната година се очекува поумерена стапка на инфлација,

значи забавување од 3,1 на 2,4%, значи ќе има некој ценовен раст, но поумерен ценовен раст, што всушност е во согласност и со проекциите на меѓународните финансиски институции.

Во однос на мерките коишто централната банка би ги презела за одржување на макроекономската стабилност, којашто е клучно сидро за нашата економија, како и досега ќе продолжиме будно да ги следиме состојбите. Имаме богат инструментариум на располагање, дали е тоа каматна стапка, задолжителна резерва, други инструменти и неконвенционални коишто ги имаме на располагање и со сите тие инструменти, зависно од проблемот, ризикот којшто ќе се појави, соодветно ќе одговориме за да ја задржиме макроекономската стабилност што подразбира и стабилност на курсот и стабилност на инфлацијата.

Горан Теменугув, АЛСАТ: Благајничките записи, остануваат ли со истата камата? Каква ќе биде поставеноста на монетарната политика?

Гувернерката Ангеловска-Бежоска: Да, да, сега засега. Ќе имаме комитет денес на којшто ќе се разгледува поставеноста на монетарната политика, денес подоцна во денот ќе се донесе одлука, но до овој момент, да. Ова макроекономско сценарио коешто упатува на натамошен раст на девизните резерви, од друга страна, да, има зголемени инфлациски ризици, но засега инфлацијата останува во умерени рамки, не бара инстантна реакција од страна на централната банка, но будно следење.